

BÖLÜM 2

ÇOCUĞA YÖNELİK TEKNOLOJİK İHMAL VE İSTİSMARA MÜDAHALEDE OKUL SOSYAL HİZMETİ

Tuğçe BUL¹

GİRİŞ

Dijital çağın en belirgin dönüm noktalarından biri olarak kabul edilen internetin insanlık tarihine girişiyle birlikte hız kazanan teknolojik gelişmeler, toplumsal yaşamın hemen her alanını etkilemiş ve bireylerin iletişim, öğrenme ve sosyalleşme biçimlerini dönüştürmüştür. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, farklı yaş gruplarındaki bireylerde olduğu gibi çocuklarda da yeni dijital alışkanlıkların oluşmasına yol açmıştır. Çocukların internet kullanımının artması, eğlenme, öğrenme ve sosyalleşme gibi olumlu fırsatlar sunarken; aynı zamanda çevrim içi ortamlarda çeşitli biçimlerde dijital ihmal ve istismar risklerini de beraberinde getirmektedir (Barut Bektaş, 2023; Karaman & Ayhan, 2021).

Yaşanan dönüşüm süreciyle birlikte yeni risk alanları ortaya çıkmış özellikle siber zorbalık ve dijital istismar, gençler arasında ciddi psikolojik ve sosyal sorunlara neden olan önemli birer tehdit haline gelmiştir (Paltacı, 2024). Diğer taraftan dünya genelinde internet ve sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte, çocuklar giderek daha erken yaşlarda dijital ortamlarla karşılaşmaktadır. Ancak dijital okuryazarlık becerilerinden yoksun ve çevrim içi etik kuralları yeterince tanımayan çocuklar, bu platformlarda mahremiyet ihlallerine en açık gruplar arasında yer almaktadır (Güran Yiğitbaşı & Çelik, 2023).

İlgili alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde teknolojik ihmal ve istismarın, siber zorbalığın, çevrimiçi cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri ve kapsamı üzerinde durulduğu görülmüştür (Paltacı, 2024; Özkaya, 2023; Akbaş, 2023; Can, 2022; Özçalık & Atakoğlu, 2021; Karaman & Ayhan, 2021). Çetinkaya Bo-

¹ Arş. Gör. Uşak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Birey ve Toplum Sorunları AD., tugce.bul@usak.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9544-6827

KAYNAKLAR

- Akbaş, S. Y. (2023). *Online grooming: Çocuk ve ergenlerde çevrimiçi istismar yaşantıları* (Yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, S. (2020). Akıllı cihazların ebeveynler tarafından çocuk bakımında bir bakıcı olarak kullanılması: nitel bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7 (11) , 231-243 .
- Altındağ, Ö. (2020). Vaka yönetimi ve sosyal hizmette kullanımı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 618-646.
- Aslan, A., ve Karakuş-Yılmaz, T. (2017). Türkiye’de Güvenli İnternet Kullanımına Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar. *Dumlupınar University Journal of Social Science/Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (53).
- Ateş, M. ve Durmuşoğlu Saltalı, N. (2019). KKTC’de yaşayan 5-6 yaş çocukların tablet ve cep telefonu kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 62-90.
- Barut, B. (2021). Cinsel istismar mağdurlarına yaklaşım ve terapötik süreç. *Journal of International Social Research*, 14(76).
- Barut Bektaş, B. (2023). Teknoloji çağının konuşulmayan gündemi: Çevrim içi çocuk cinsel istismarı. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 22, 83-106. Doi: 10.46218/tshd.1348555
- Baştemur, Ş., Borucu, D. H., ve Bulut, S. (2021). Ebeveynlerin çocuklarının fotoğrafını sosyal medyada paylaşmasının (Sharenting) psikolojik sonuçları: Bir sharenting olgu incelemesi. *Journal of Child Adolescent Mental Health*, 28(2), 166-173. <https://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2020.00710>
- Baştürk, E. (2020). Çevrimiçi Riskler ve Siber Zorbalık. Ankara: Elma.
- Batsche, G. M. ve Knoff, H. M. (1994). Bullies and their victims: Understanding a pervasive problem in the schools. *School Psychology Review*, 23, 165-175.
- Battersby L. (2016). Millions of social media photos found on child exploitation sharing sites. 05.10.2025 tarihinde <https://www.smh.com.au/national/millions-of-social-media-photos-found-on-child-exploitation-sharing-sites-20150929-gjxe55.html> adresinden erişildi.
- Bayrak, N. G. (2022). Sanal Platformlarda Çocukları Bekleyen Tehlike: “Çevrimiçi Cinsel İstismar” *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (3),
- Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Genel Yorum No. 25. (2021). 04.10.2025 tarihinde https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2fGC%2f25&Lang=eN adresinden erişildi.
- Bogo, M. (2006). *Social Work Practice: Concepts, Processes and Interviewing*. New York: Columbia University Press.
- Can, N. (2022). Çocuğun sanal cinsel istismarı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 50, 115-138. <https://doi.org/10.54049/taad.1093111>
- Calvert, S. L., ve Wilson, B. J. (2008). *The Handbook Of Children, Media And Development*. Wiley-Blackwell
- Cataldo, I., Lieu, A. A., Carollo, A., Bornstein, M. H., Gabrieli, G., Lee, A., ve Esposito, G. (2022). From the cradle to the web: The growth of “sharenting” a scientometric perspective. *Journal of Human Behavior and Emerging Technologies*, 2022. <https://doi.org/10.1155/2022/5607422>
- Çağiltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., Kaşıkçı, D. N., Cankar, I. ve Bayzan, S. (2011). The Use Of Social Networks Among Children in Turkey, paper presented in EU Kids Online II Final Conference, London, UK, 22-23 September, 2011.
- Çalışkan, M. (2019). Toplum ve suç araştırmalarında sınırları aşan bir sorun “çevrimiçi çocuk istismarı”. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (61) , 122-131.
- Çetinkaya Büyükbodur, A. (2024). Çevrimiçi (Yeni Bir Sosyal Çevrede) Çocuk Cinsel İstismarının Önlenmesinde Sosyal Hizmet Uygulamalarının Odağı. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 143-164. <https://doi.org/10.61861/spshcd.1583456>
- Çiftçi, A., Öksüz, M., Yolgeçen, Z., Akkuş, B., & Alper, C. K. (2021). *Üniversite öğrencilerinin siber zorbalık ve siber mağduriyet durumlarının değerlendirilmesi* [Tez özeti]. Sosyal Hizmet, (107).

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını.

- Dawley, L. (2009). Social Network Knowledge Construction: Emerging Virtual World Pedagogy. *On The Horizon*, Vol. 17: 110-125.
- Duyan, V. (2003). Sosyal hizmetin işlev ve rolleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(2), 1-22.
- Erbay, E. (2019). Güç ve güçlendirme kavramları bağlamında sosyal hizmet uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(42), 41-64.
- Eşgin, Ö. (2019). *Sosyal medyada çocuk istismarı: 2013 ve 2018 yıllarının karşılaştırmalı analizi ve sosyal hizmet bağlamında değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gámez-Guadix, M., Borrajo, E., ve Almendros, C. (2016). Risky online behaviors among adolescents: Longitudinal relations among problematic Internet use, cyberbullying perpetration, and meeting strangers online. *Journal of Behavioral Addictions*, 5(1), 100-107.
- Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B., Doğru, H., Güner, B., Arıkız, E., Akçomak, Z., Kale, E., Moran, İ., Aydoğdu, G., Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 6-10. DOI: 10.30934/kusbed.358563
- Günüş, S. ve Atli, S. (2018). 18-24 aylık bebeklerde teknolojinin etkisine yönelik ebeveyn görüşleri. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 205-226.
- Güran Yiğitbaşı, K. & Çelik, S. (2023). Dijital Dünyada Mahremiyet, Ebeveynlik ve Çocuklar: Afyonkarahisar Örneği. *TRT Akademi*, 08 (19), 846-875. DOI: 10.37679/trta.1365718
- Hayes, R. M., ve Dragiewicz, M. (2018). Unsolicited dick pics: Erotica, exhibitionism or entitlement?. *Women's Studies International Forum*, 114- 120.
- John A., Glendenning AC., Marchant A., Montgomery P., Stewart A., Wood S., Lloyd K. ve Hawton K. (2018). Self-harm, suicidal behaviours, and cyberbullying in children and young people: Systematic review. *Journal of medical internet research*, 20(4), e129.
- Jones, L. M., Mitchell, K. J., ve Finkelhor, D. (2012). Trends in youth internet victimization: Findings from three youth internet safety surveys 2000-2010. *Journal of Adolescent Health*, 50(2), 179-186.
- Karakuş, T., Çağıltay, K., Kaşıkçı, D., Kurşun, E., ve Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171).
- Karaman, H., & Ayhan, H. (2021). Çocuğa yönelik teknolojik ihmal ve istismar. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 8(1), 43-59.
- Karataş, Z. (2017). Çocuklara yönelik denetimli serbestlik uygulamalarında sosyal hizmet müdahalesinin önemi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-20.
- Kaymak, G. (2012). Sanal Topluluklardaki Sosyal Ağlarda Sosyalleşme ve Güven Sorunsalı Ereğli Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kinghorn BE. (2018). Why shaming your children on social media may make things worse. 03.10.2025 tarihinde <https://theconversation.com/why-shamingyour-children-on-social-media-may-makethings-worse-108471> adresinden erişildi.
- Kochenderfer, B. J. ve Ladd, G. W. (1996). Peer victimization: Cause or consequence of school maladjustment? *Child Development*, 67(4), 1305-1317.
- Kopecký, K., & Sztokowski, R. (2017). Cyberbullying, cyber aggression and their impact on the victim- The teacher. *Telematics and Informatics*, 34(2), 506-517. DOI: 10.1016/j.tele.2016.08.014
- Leary, M. G. (2008). Self-produced child pornography: The appropriate societal response to juvenile self-sexual exploitation. *Virginia Journal of Social Policy and the Law*, 15(1), 4.
- Leary, M. G. (2010). Sexting or self-produced child pornography? The dialogue continues - Structured prosecutorial discretion within a multidisciplinary response. *Virginia Journal of Social Policy and the Law*, 17(3), 486-566.
- Lenhart, A. (2009). *Teens and sexting: How and why minor teens are sending sexually suggestive nude or nearly nude images via text messaging*. Pew Research Center. 03.10.2025 tarihinde <https://www.pewresearch.org/internet/2009/12/15/teens-and-sexting/> adresinden erişildi.
- Maple, C., Short, E., & Brown, A. (2011). *Cyberstalking in the United Kingdom: An analysis of the ECHO pilot survey*. National Centre for Cyberstalking Research, University of Bedfordshire.

- 04.10.2025 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/292157398_Cyberstalking_in_the_United_Kingdom_an_analysis_of_the_ECHO_Pilot_Survey_National_Centre_for_Cyberstalking_Research_University_of_Bedfordshire adresinden erişildi.
- Mustafoğlu R., Yasacı Z. (2018). Dijital oyun oynamanın çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.
- Özbesler, C. ve İçağasıoğlu Ç.A. (2013). İhmal ve İstismar Mağduru Çocuklarla Sosyal Hizmet, Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları. Ankara: Maya Akademi.
- Özçalık, C. K., & Atakoğlu, R. (2021). Çevrimiçi çocuk cinsel istismarı: Yaygınlık, mağdur ve suçlu özellikleri. *Journal of Psychiatric Nursing/Psikiyatri Hemsireleri Dernegi*, 12(1).
- Özkaya, P. (2023). Dijital Dünyada Çevrimiçi Riskler, Bilişim Suçları ve Mağdur Çocuk. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (53), 13-42.
- Palmer, S. (2006). *Toxic childhood: How the modern world is damaging our children and what we can do about it*. Orion
- Paltacı, B. M. (2024). Dijital Dünya'nın Tehditleri: Siber Zorbalık ve Siber İstismar. *Orta Doğu ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 4(1), 56-62.
- Paolucci, E. O., Genuis, M. L., & Violato, C. (2001). A meta-analysis of the published research on the effects of child sexual abuse. *The Journal of psychology*, 135(1), 17-36.
- Patterson, A., Ryckman, L., & Guerra, C. (2022). A systematic review of the education and awareness interventions to prevent online child sexual abuse. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 15(3), 857-867.
- Powell, A., & Henry, N. (2017). Sexual violence in a digital age. Springer.
- Pranoto, H., Gunawan, F. E., ve Soewito, B. (2015). Logistic models for classifying online grooming conversation. *Procedia* <https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.07.536> Computer Science, 59, 357-365.
- Quayle, E., ve Jones, T. (2011). Sexualized images of children on the Internet. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23, 7- 21. doi:10.1177/1079063210392596
- Quayle, E., Jonsson, L., & Löf, L. (2012). *Online behaviour related to child sexual abuse: Interviews with affected young people* (pp. 31-118). Council of the Baltic Sea States. 04.10.2025 tarihinde https://childrenatrisk.cbss.org/wp-content/uploads/2020/12/Interviews_with_affected_young_people.pdf adresinden erişildi.
- Ray, M. ve Jat, K. (2010). Effect Of Electronic Media On Children. *Indian Pediatrics*, 47: 561-568.
- Rigby, K. (2003). Consequences of bullying in schools. *Canadian Journal of Psychiatry*, 48(9), 583-590.
- Ringrose, J., Gill, R., Livingstone, S., & Harvey, L. (2012). *A qualitative study of children, young people and 'sexting': A report prepared for the NSPCC*. https://www.researchgate.net/publication/265741962_A_qualitative_study_of_children_young_people_and_'sexting'_a_report_prepared_for_the_NSPCC
- Santrock, W. J., MacKenzie-Rivers, A., Leung, H. K. ve Malcomson, T. (2005). *Life-Span Development*. McGraw Hill Ryerson. Canada.
- Sağır, A. (2016). Facebook Gruplarında Üretilen Taraftar Kimlikleri. In A. Ç. Deniz ve A. B. Hülür (Eds.), *Yeni Medya ve Toplum Disiplinler Arası Yaklaşımlar*, 1. Baskı, Konya: Literatürk Yayıncılık.
- Saygılı, S. (2016). *Çocuklarda Davranış Bozuklukları*. İstanbul: Türdav Yayınları.
- Shammas, J. (2023). The 33-year-old said in messages to what he believed to be 11-year-old that he wanted to "make <https://www.thesun.ie/news/540233/shocking-moment-per-love>" to her.
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Tutar, H.Y. ve Yılmaz, M.K. (2002). *Genel İletişim*, Ankara: Nobel Yayınları.
- WePROTECT Global Alliance (2021). Global Threat Assessment, 04.10.2025 tarihinde <https://www.weprotect.org/global-threat-assessment-21/#report> adresinden erişildi.
- Yale University Sexual Harassment and Assault Response ve Education. Cyber Abuse. 05.10.2025

tarihinde ShareCenter_CyberAbuse-PDF[1].pdf adresinden erişildi.

Ybarra, M. L., Espelage, D. L., & Mitchell, K. J. (2007). The co-occurrence of Internet harassment and unwanted sexual solicitation victimization and perpetration: Associations with psychosocial indicators. *Journal of Adolescent Health*, 41(6, Supplement), S31–S41. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.09.010>

Yıldırım, Ş. (2016). Sosyal hizmette krize müdahale yaklaşımının kullanımı. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4).